

31.763 Wijziging Boek 2 Burgerlijk Wetboek inzake aanpassing regels bestuur en toezicht naamloze en besloten vennootschappen, plenaire vergadering op 24 mei 24 2011 inbreng door Arjan Vliegenthart voor de SP-fractie

Voorzitter,

Vandaag had hier Tuur Elzinga moeten staan, maar die zit voor deze Kamer bij de OESO. Vandaar dat ik hier sta. Een late invalbeurt in wat een beladen wedstrijd is geworden. Wat mijn fractie betreft zitten we al ver in blessuretijd en is het goed dat de Kamer vandaag een definitief oordeel velt over dit wetsvoorstel. Waar het naar buiten toe soms de schijn had dat deze Kamer wel erg lang deed over behandeling van het wetsvoorstel, heeft de minister ons nu heel duidelijk gemaakt dat het lange – en in onze opvatting onnodig lange – oponthoud van het voorstel niet zijn oorzaken had in deze Kamer maar geheel voor de verantwoordelijkheid van de regering komt. Dat de regering die het voorstel afhandelt, feitelijk een andere is dan die het had moeten afhandelen, doet staatsrechtelijk niet ter zake. Dat de regering haar verantwoordelijkheid ruiterlijk erkent, doet wel ter zake. Wij stellen het op prijs. Namens mijn fractie merk ik ook op dat wij onze collega's aan de overkant hebben uitgelegd hoe de trage afhandeling is veroorzaakt en dat naar onze waarneming leden van deze Kamer daarbij geen enkele betrokkenheid hadden. Hoe dan ook, het wetsvoorstel ligt nu plenair voor.

En mijn fractie zal, zo zeg ik de minister, voor dit voorstel stemmen. We doen dat op basis van een afweging van voors en tegens, zij het met het nodige voorbehoud. Want dit wetsvoorstel regelt van alles en nog wat en niet altijd op een wijze die wij voor de beste houden. En ik begrijp dat dit ook voor andere fracties geldt. Maar deze Kamer heeft nu eenmaal de taak alles te wegen en dan "ja" of "nee" tegen een wetsvoorstel te zeggen. Dat geldt op de eerste dag dat wij bijeenkomen, dat geldt ook op de laatste dag waarop wij samen hier zaken met elkaar doen. Namens mijn fractie maak ik van de gelegenheid gebruik om alvast dankjewel te zeggen tegen de collega's voor wat wij – alles afwegende – zien als een plezierige samenwerking, alle politieke verschillen van mening ten spijt.

Voorzitter,

Dat brengt mij bij de inhoud van dit wetsvoorstel. Het wetsvoorstel beoogt het bestuur en toezicht in zowel een monistisch als dualistisch model wettelijk (verder) vast te leggen. Deze vorm van corporate governance wetgeving brengt mij dicht bij mijn proefschrift over hoe in postcommunistisch Europa de wet- en regelgeving met

betrekking tot corporate governance is vormgegeven. Eén van de centrale stellingen in dit proefschrift is dat Oost-Europa op een aantal terreinen als *sjabloon* fungeert voor hervorming in West-Europa. Dat geldt voor zaken als belastingwetgeving, waar in Oost-Europa de afgelopen jaren geëxperimenteerd is met *flat taxes* en actieve vormen van belastingconcurrentie. Ook op het gebied van corporate governance regulering hebben we het afgelopen decennium in Oost-Europa ontwikkelingen gezien, die zich nu ook in West-Europa manifesteren.

Zo is er de Hongaarse Company Law Act van 2006, waarin voor Hongarije de wettelijke basis werd gelegd voor corporate governance structuren, op zowel monistisch als dualistische leest geschoeid. Is de regering zich bewust dat Nederland in dit opzicht niet uniek is? En kent zij de discussies die tijdens de behandeling van deze wetgevingsprocessen gevoerd zijn? De Memorie van Antwoord die deze Kamer ontving geeft geen blijk van deze ervaringen. En dat is jammer, want zo missen wij belangrijke lessen, die voor ons als beleidsmakers wel degelijk van nut kunnen zijn. Laat ik dat op één punt uitwerken.

In de Memorie van Antwoord stelt de regering dat 'een goede corporate governance kan worden gerealiseerd met een dualistisch bestuursmodel, maar ook met een monistisch bestuursmodel. Op grond van het voorgaande [d.w.z. het voorgaande in de MvA] zijn aan het ene model geen aantoonbaar grotere risico's verbonden aan het ene of het andere model.'

Voorzitter, deze stelling is op zijn minst dubieus. Is de regering bekend met het onderzoek van onder andere Lazslo Neumann dat er wel degelijk verschillen zijn tussen deze twee systemen, bijvoorbeeld als het gaat om de invloed die werknemers kunnen uitoefenen op strategische beleidsvorming van een onderneming? In vrijwel alle Europese landen die het Rijnlandse model aanhangen, of zoals het in de wetenschappelijke literatuur heet: een *coordinated market economy* zijn, is het dualistische systeem zo ingericht dat werknemers invloed kunnen uitoefenen via Raden van Toezicht. Dit is in een monistisch systeem niet het geval, simpelweg omdat dit systeem geen Raad van Toezicht kent. Het management is direct verantwoordelijk aan de aandeelhoudersvergadering.

Er is dus wel degelijk een verschil tussen beide modellen als het gaat om de verdeling van macht tussen de verschillende betrokkenen in een onderneming. Daarnaast is de literatuur ook vrij unaniem in de consequenties die dat heeft. Het monistische systeem is door de grotere macht van aandeelhouders veel meer op de korte-termijn gericht dan het dualistische systeem. En laat dat nu juist volgens velen één van de belangrijkste redenen achter de huidige financiële en economische crisis zijn. Is de regering bekend met dit argument? En verhoudt het zich met de woorden uit de Memorie van Antwoord dat het ene model geen groter risico met zich meebrengt dan het andere model. Graag een reactie van de regering, waarin de stellingname uit de Memorie van Antwoord degelijk wordt onderbouwd.

Mijn fractie is niet overtuigd dat het voorstel dat we vandaag behandelen op dit terrein de juiste lessen uit de crisis heeft getrokken. De Memorie van Antwoord stelt dat het Wetenschappelijk niet is aangetoond dat het ene bestuursmodel telkens leidt tot betere resultaten dan het andere model. Ook dat klopt volgens mijn fractie niet. Is de minister bekend met het boek *Capitalisme contre Capitalisme* van Michel Albert uit 1992, waarin deze Franse econoom aantoonde dat het Rijnlandse model op langere termijn succesvoller is dan het Angelsaksische? Het werk van Albert maakte kreeg de afgelopen jaren juist door de crisis een revival. Kan de minister uitleggen wat niet wetenschappelijk aan is aan de analyses zoals die van Albert- of waar Albert de mist

in gaat? Ik ben best bereid de regering een handje te helpen met nog meer auteurs die deze stelling verder onderbouwen.

Voorzitter,

Waar mijn fractie wel over te spreken is, is de beperking van het aantal toezichthoudende functies, in het wetsvoorstel. We vinden dat een goede stap voorwaarts en wel om twee redenen: het maakt een einde aan het stapelen van toezichthoudende functies waardoor de voorwaarden worden gecreëerd dat toezichthouders de tijd krijgen om hun taken serieus uit te voeren. Juist in grote NVs, BVs en Stichtingen is dat van eminent belang. Goed toezicht kost tijd en dat verhoudt zich niet met het stapelen van dergelijke functies. Ik ben dan ook blij dat de minister in de Memorie van Antwoord stelt dat we hier te maken hebben met een dwingend voorschrift en geen vrijblijvende regeling onder de noemer: pas toe of leg uit. Daarnaast stelt de minister dat dit onderdeel van het wetsvoorstel niet op gespannen voet staat met Europese wet- en regelgeving. Graag zie ik die beide zaken in de beantwoording van de minister nog eens bevestigd.

Daarnaast leidt deze beperking van toezichthoudende functies ook op langere termijn tot een eerlijkere spreiding van kennis, inkomen en macht. Ik heb me verwonderd over de manier waarop er door sommige partijen gesproken wordt over de talenten van de Nederlandse samenleving. Goed toezicht vraagt om een goede kwalificatie en feeling met de sectoren waarop toezicht gehouden wordt. Maar het wil er bij mij niet in dat dit slechts aan een zeer beperkte groep mensen voorbehouden zou zijn. Ons land heeft meer te bieden. En juist wanneer wij het toezicht op de grote spelers in onze samenleving aan een kleine groep voorbehouden, die elkaar maar al te vaak de bal toespeelt, lopen wij het risico van zaken als tunnelvisie en weg kijken. Ik meende in de Memorie van Antwoord impliciet ook een dergelijke analyse van de minister aan te treffen. Wellicht kan hij in zijn beantwoording nog eens op deze thematiek ingaan.

Voorzitter,

Ik kom tot een afronding. Mijn fractie ziet voors en tegens in dit wetsvoorstel. Aan de ene kant opent het de deur voor een Angelsaksische corporate governance model, een model waar veel tegen in te brengen is. Daarbij zij overigens opgemerkt dat dit wetsvoorstel in dat opzicht niet uniek is, maar een stap is in een langer proces. Ook op grond van het huidige recht is een monistisch bestuursmodel toegestaan, tenzij een vennootschap op grond van de wet kwalificeert als structuurvennootschap, meldt de memorie van Antwoord terecht. Daarnaast biedt Europese regelgeving omtrent het *European Company Statute* voor internationale ondernemingen al de mogelijkheid om te opteren voor een monistisch systeem, mits dat door alle belanghebbenden wordt goedgekeurd. Kortom, het wetsvoorstel is eerder een stap op een pad dat al eerder is ingeslagen dan een compleet nieuwe route.

Aan de andere kant behelst het huidige voorstel een beperking van het aantal toezichthoudende functies die één persoon tegelijkertijd kan bekleden. Voor mijn fractie een daadwerkelijke stap vooruit, op een terrein dat veel te lang braak is blijven liggen. Tegen dit licht wacht ik dan ook met een positieve grondhouding de beantwoording van de regering af.